

2024

Statusmelding for Helgelandssykehusets styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkning.

Innhold

Styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen	2
Ord fra administrerende direktør.....	3
Koordineringsgruppen for styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen.....	4
Tiltaksplan for styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen..	4
Utarbeide tiltaksplan.....	4
Internundervisning om samisk språk og kultur	4
Faglig påvirkning i grunnopplæringen.....	4
Etablere kontakt og samarbeid med Sørsamisk helseteam v. St. Olav	5
Tilrettelegge de kliniske tilbudene	5
Digitale helsetjenester.....	5
Leketerapi / observasjon.....	5
Samisk uke og markering av 6. februar	5
Samisk kunst.....	5
Tilrettelegging av venterom / soner.....	5
Fokus på samiske helsetjenester i planer og strategier	5
Utlysningstekster.....	5
Samisk skilting i Helseforetaket.....	5
Organisering av ansvar for ivaretagelse av spesialisthelsetjenestene til den sørsamiske befolkningen.....	6
Ansettelse av koordinator med sørsamisk bakgrunn.....	6
Brev fra Helgelandssykehuset	6
Støtte opp om bevissthetskampanje for registrering av morsmål/ kulturell bakgrunn	6
Tilgjengelig Sørsamisk tolketjeneste	6
Velferdsordning.....	6
Sørsamisk kompetansenettverk.....	6
Samarbeidsprosjekter mellom Helgelandssykehuset og aktuelle kommuner på sørsamiske områder på svensk side.....	6
Konferanser	6
Mål for 2024:.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen

Helgelandssykehuset har et særskilt ansvar for å ivareta den sørsamiske pasienten. Majoriteten av samiske i Helgelandssykehuset sogner til sørsamisk kultur.

Styret i Helse Nord vedtok i sak 44-2022 tilslutning til strategidokumentet «spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen», hvor arbeidet med å styrke spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen er konkretisert til tiltaksplaner.

Helgelandssykehusets lokale arbeid med styrking og videreutvikling av tilbud for å ivareta den samiske befolkningen, følger tiltaksplanen fra styresaken.

Ord fra administrerende direktør

Den viktige dialogen rundt kaffekoppen

Helgelandssykehuset HF er delegert et særlig ansvar for å sørge for likeverdige spesialisthelsetjenester til den sørsamiske befolkningen. Foretaket følger en vedtatt handlingsplan systematisk. Vi har etablert en koordineringsgruppe med interne og eksterne ressurser som følger opp vårt ansvar. Det samiske nettverket i Helse Nord er viktig for vår samiske koordinator, her utveksles erfaringer og planlegges felles tiltak.

Foto: Privat

4. desember 2024 skal Helgelandssykehusets øverste ledelse møte Sametinget som avholder plenumsuke i Karasjok da. Tema er å sette den sørsamiske pasienten på agendaen, og diskutere hvordan vi best kan få til dette.

Jeg er vokst opp i et nordsamisk område og har denne språk- og kulturkompetansen. For å bli bedre kjent med den sørsamiske pasienten har jeg hatt den viktige dialogen rundt kaffekoppen med en pasient med sørsamisk etnisitet. Det ble et sterkt møte fordi hen forteller sin sykdomshistorie og de gode møtene med våre fagfolk gjennom mange år. Det ble ekstra sterkt når en av de nærmeste sykepleierne kom forbi og gav hen en klem og sa at vedkommende er noe av det sterkeste hun vet. Vår sørsamiske pasient er fornorsket. Besteforeldrene ble omstilt etter krigen når reinflokkene var borte og hen har opplevd å bli sett ned på i lek som barn og opplevd å måtte ta igjen. En av foreldrene hadde sørsamisk som hjertespråk, selv om fornorskningen gjorde at de ikke lærte samisk hjemme. Den sørsamiske skolen i Hattfjelldal var et tilbud, men tilbudet falt bort i løpet av ungdommen. Pasienten er ikke unik i vårt område. Vi vet at det er vanskelig å snakke om sykdom, vi vet også at det er vanskeligere når du er same. Den viktige dialogen rundt kaffekoppen viste seg å være svært viktig for å forstå. Takk for at du har fortalt oss din historie.

Dialogen viser oss at det er viktig med en samisk tiltaksplan for å sette det samiske på dagsorden for å få økt forståelse og kunnskap hos majoritetsbefolkningen. Helgelandssykehuset skal møte sine pasienter med respekt for pasientens etnisitet. Derfor finner man nå samisk kunst ved entréene på sykehusets lokasjoner, for å påminne alle om at her på Helgeland finnes det stolte, sterke samer, som skal møtes i Helgelandssykehuset med åpenhet og korrekt omsorg.

Det å gi kunnskap til vårt helsepersonell om samisk språk- og kulturforståelse er et viktig satsingsområde i året som kommer. Samisk nasjonalt kompetansesenter (SANKS) i Finnmarkssykehuset har utviklet gode e-læringskurs som vi skal ta i bruk i Helgelandssykehuset, og et særlig fokus på å bedre kulturforståelsen for alle våre ansatte. Som same er du velkommen hos oss.

Vennlig hilsen / Jijnjh heelsegh

Lena E. Nielsen

Administrerende direktør

Helgelandssykehuset HF

Koordineringsgruppen for styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen

I tiltaksplanen ble det vedtatt at Helgelandssykehuset skulle ansette en koordinator med sør-samisk bakgrunn. Koordinatoren tiltrådte i sin stilling 01.09.2022, og har vært en pådriver for å følge opp de øvrige tiltakene.

Helgelandssykehuset opprettet i 2023 en lokal koordineringsgruppe, ledet av administrerende direktør. Koordineringsgruppen skal prioritere, utføre og følge opp tiltak fra tiltaksplanen. Koordineringsgruppen hadde konstituerende møte 29.11.2023.

Tiltaksplan for styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen

Tiltaksplanen er delt inn i 23 punkter. Nedenfor følger rapportering etter disse punktene.

Utarbeide tiltaksplan

Tiltaksplanen er ferdig utarbeidet. Videre følges denne opp i Helgelandssykehuset. Ansvar er lagt til koordineringsgruppen.

Videre jobbes det kontinuerlig med å identifisere andre mulige tiltak.

Internundervisning om samisk språk og kultur

Helgelandssykehuset skal øke bevisstheten internt blant ansatte ved interne kurs og e-læring. I 2023 avholdt sykehuset den første fagdagen innen samisk helse, med bred deltakelse fra sykehusets klinikker, den 26.10.2023. På fagdagen lærte ansatte om samisk helse og kultur.

Koordineringsgruppen har undersøkt hvilke muligheter som foreligger når det gjelder innføring av obligatoriske e-læringskurs for ansatte ved Helgelandssykehuset. Per tiden finnes det kurs i regi av SANKS, men disse er omfattende og løsningen lar seg ikke integrere med e-læringsløsningen til Helgelandssykehuset.

I 2024 fikk koordinatoren for det samiske arbeidet tid på introukene for LIS1 og hadde der et møte med de nye legene..

Faglig påvirkning i grunnopplæringen

Det er etablert et samarbeid med høgskolen VID, og Helgelandssykehusets koordinator for styrking og videreutvikling av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen har rådgitt studieledelsen om forelesere og temaer av interesse for arbeidet.

Videre vil det etableres rutiner for undervisning for studenter som har praksis eller lærlingetid i sykehuset.

Etablere kontakt og samarbeid med Sørsamisk helseteam v. St. Olav

Helgelandssykehuset hadde i 2022 og 2023 dialog med det Sørsamiske helseteamet. Stillingen som koordinator for teamet ved St. Olavs sykehus er ikke videreført. Kontakten med sørsamisk helsenettverk opprettholdes.

Tilrettelegge de kliniske tilbudene

Muligheter og utfordringer i forhold til tilrettelegging av de kliniske tilbudene må kartlegges. Arbeidet er tenkt videreført i 2024.

Digitale helsetjenester

Koordineringsgruppen og samisk koordinator vil måtte se på behov og mulighetsrom for tilrettelegging av digitale helsetjenester for den sørsamiske pasienten.

Leketerapi / observasjon

Helgelandssykehuset har gått til innkjøp av samiske dukker som kan brukes under oppsyn i lekerom i klinikken for psykisk helse og rus. Sykehuset har over lengre tid forsøkt å få levert en gyngerein som barn kan leke med, men har hatt vansker med å finne en leverandør som kan levere. Det er nå funnet en leverandør, men grunnet forsinkelser i bestillingen er denne fortsatt ikke på plass.

Samisk uke og markering av 6. februar

Den samiske nasjonaldagen 6. februar ble markert på Helgelandssykehuset med flagg på alle enhetene og samisk mat i kantinen. I 2024 ble dagen markert med tørket reinkjøtt og kaffe ved alle lokasjonene.

Samisk kunst

Samisk kunst er nå synlig i somatikken i Sandnessjøen, Mosjøen og Mo i Rana.

Komsekuler har blitt gitt fødeavdelingene i Sandnessjøen og Mo i Rana. Komsekuler er for å beskytte de nyfødte i gammel samisk skikk, og er et viktig symbol i kulturen.

Tilrettelegging av venterom / soner

Koordineringsgruppen og samisk koordinator vil i fremtiden gjennomgå hvilken informasjon som er tilgjengelig for den samiske pasienten på sykehusets venterom og ventesoner.

Fokus på samiske helsetjenester i planer og strategier

Koordinatoren for styrking og videreutvikling inviteres i planer og strategisk arbeid.

Koordineringsgruppen for styrking og videreutvikling av den samiske befolkningen er høringsinstans for interne høringer, og har blant annet levert høringsinnspill i endrings- og omstillingsarbeidet i Helse Nord.

Utlysningstekster

Følgende tilleggstekst er lagt til utlysningstekstene:

«Helgelandssykehuset har et særskilt ansvar for tilrettelegging av helsetilbud til den samiske befolkningen. Vi oppfordrer derfor personer med kompetanse innen sør-samisk språk og kultur til å søke.»

Samisk skilting i Helseforetaket

DMSet i Brønnøysund er foreløpig det eneste av Helgelandssykehusets lokasjoner som skilte på samisk. Skilten avventer funksjons- og oppgavedeling er slutført. Det bør planlegges for at når nye skilt bestilles, bør det parallelt bestilles samiske skilt.

Organisering av ansvar for ivaretagelse av spesialisthelsetjenestene til den sørsamiske befolkningen

Det er laget en møteplan og opprettet en koordineringsgruppe for arbeidet, som underlegges administrerende direktør.

Ansettelse av koordinator med sørsamisk bakgrunn

Helgelandssykehuset har ansatt en koordinator for videreutvikling og styrking av spesialisthelsetjenesten for den samiske befolkningen.

Brev fra Helgelandssykehuset

Arbeidet er startet med inklusjon av samisk tekst i innkallingsbrev.

Støtte opp om bevissthetskampanje for registrering av morsmål/ kulturell bakgrunn

Det gjenstår å etablere en strategi for hvordan koordineringsgruppen kan bidra i bevissthetskampanje om registrering av morsmål og kulturell bakgrunn.

Tilgjengelig Sørsamisk tolketjeneste

Det finnes fortsatt ikke en tilgjengelig sørsamisk tolketjeneste. Helse Nord jobber med anskaffelse av tjeneste.

Velferdsordning

Erfaringen fra klinisk drift viser at det som oftest gis permisjon den 6. februar i forbindelse med feiring av den samiske nasjonaldagen. Det mangler en stadfestelse i sykehusets personalpolitikk vedrørende permisjon 6. februar.

Sørsamisk kompetansenettverk

Helgelandssykehuset koordinator for styrking og videreutvikling av den samiske befolkningen samarbeider med helsetjenestene på tvers av regionsgrensene. Samarbeidet med Helse Midt har resultert i god representasjon i den sørsamiske helsekonferansen.

Samarbeidsprosjekter mellom Helgelandssykehuset og aktuelle kommuner på sørsamiske områder på svensk side

Helgelandssykehuset har ikke lyktes i å identifisere de rette prosjekter å samarbeide om.

Konferanser

Helgelandssykehuset deltok i Sørsamisk helsekonferanse i Stjørdal 16-17.11.23. En ny sørsamisk helsekonferanse er planlagt i 14. og 15. november i 2024, hvor Helgelandssykehuset vil være sterkt representert.

Mål for 2025 og videre

Helgelandssykehusets strategiske gruppe vil prioritere videre tiltak, og vil i fremtiden satse mer på kompetanseheving og kulturforståelse.

I desember 2024 skal Helgelandssykehusets øverste ledelse møte Sametinget i plenumsuken i Karasjok. Tema er å sette den sørsamiske pasienten på agendaen, og diskutere hvordan vi best kan få til dette i samarbeid med det samiske fellesskapet.